

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. vasario 7 d.
(OR. en)

6291/24
ADD 6

CLIMA 56
ENV 141
ENER 57
TRANS 50
AGRI 78
ECOFIN 148
COMPET 140
IND 63
MI 136
IA 42

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2024 m. vasario 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2024) 64 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA [...] pridedamas prie KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Mūsų ateities užtikrinimas Europos 2040 m. klimato srities tikslas ir siekis iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą kuriant tvarią, teisingą ir klestinčią visuomenę

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2024) 64 final.

Pridedama: SWD(2024) 64 final

Strasbūras, 2024 02 06
SWD(2024) 64 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

[...]

pridedamas prie

**KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Mūsų ateities užtikrinimas
Europos 2040 m. klimato srities tikslas ir siekis iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui
neutralumą kuriant tvarią, teisingą ir klestinčią visuomenę

{COM(2024) 63 final} - {SEC(2024) 64 final} - {SWD(2024) 63 final}

Poveikio vertinimo santrauka

Norint pagal Paryžiaus susitarimo tikslą apriboti visuotinį atšilimą iki 1,5°C, grynasis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis iki 2050 m. turi tapti lygus nuliui. Likęs pasaulinis anglies dioksido biudžetas⁽¹⁾ labai sparčiai traukiasi, todėl didėja rizika, kad klimato sistema negrįžtamai pasieks kritinius taškus, už kurių laukiantys nežinomi padariniai gali būti katastrofiški žmonėms ir ekosistemoms. Kad šių pasekmių būtų išvengta, būtina paspartinti veiksmus.

Europos klimato teisės aktu Komisija įgaliojama per 6 mėnesius nuo bendros pažangos įvertinimo pagal Paryžiaus susitarimą atitinkamai pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl ES lygmens 2040 m. klimato tikslo. Bendros pažangos įvertinimas baigtas 2023 m. gruodžio mėn. šalių konferencijoje. Iniciatyvos, kuriai taikomas šis poveikio vertinimas, tikslas – įgyvendinti Europos klimato teisės aktą, kuriuo teisiškai įtvirtintas ES įsipareigojimas iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui ir ES klimato srities tikslas iki 2030 m. grynąjį išmetamą ŠESD kiekį sumažinti bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiu.

2040 m. tikslu taip pat bus remiamasi rengiant būsimus po 2030 m. galiosiančius ES nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus, kuriuos visos Paryžiaus susitarimo šalys turi pateikti UNFCCC iki 2025 m. (pagal Susitarimo 4 straipsnio 9 dalį). Nuo 2040 m. klimato srities tikslo priklausys ES išmetamo ŠESD kiekio mažinimo 2030–2050 m. tempas, kurio laikydamiesi iki 2050 m. veiksmingai įgyvendinsime teisingą pertvarką į neutralaus poveikio klimatui ekonomiką.

Poveikio vertinimas grindžiamas viešomis konsultacijomis ir konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, išsamia poveikio energetikos sistemai, žemės sektoriui, kitų nei CO₂ ŠESD išmetimui ir ekonomikai analize ir informacija, per tarpžinybinę grupę gauta iš susijusios politikos generalinių direktoratų.

Jame nagrinėjamos penkios 2040 m. tikslo galimybės, apimančios visą galimų grynųjų išmetamų ŠESD kiekių intervalą. Poveikio vertinimo ankstyvajame etape liko trys galimybės ir toliau buvo išsamiai vertinami jų veiksmų kiekviename sektoriuje, kurių reikia imtis, kad iki 2050 m. būtų neutralizuotas poveikis klimatui. 2040 m. tikslo galimybėmis siekiama:

- iki 80 % ŠESD kiekio sumažinimo (1 galimybė), 2030–2050 m. laikantis grynojo ŠESD kiekio mažinimo linijinės trajektorijos, kaip nurodyta Klimato teisės akte (8 straipsnis);
- dviejų galimybių, kurios suderinamos su mokslinių scenarijų intervalais, atitinkančiais Paryžiaus susitarime nustatytą tikslą neleisti temperatūrai pakilti daugiau kaip 1,5°C, atveju:
 - o ne mažesnio kaip 85 % sumažinimo (2 galimybė), patenkančio į 85–90 % sumažinimo intervalą;
 - o ne mažesnio kaip 90 % sumažinimo (3 galimybė), patenkančio į 90–95 % sumažinimo intervalą.

⁽¹⁾ IPCC. Apskaičiuotas bendras pasaulinis antropogeninės kilmės CO₂ kiekis nuo tam tikros pradžios datos iki laiko, kai išmetamas grynasis antropogeninės kilmės CO₂ kiekis pasieks nulį, kurį išmetant visuotinis atšilimas būtų apribotas iki tam tikro lygio.

2 galimybė atspindi bendrą grynąjį išmetamą ŠESD kiekį, kuris būtų pasiektas tęsiant dabartinę politikos programą, todėl ji laikoma atskaitos scenarijumi.

Poveikio vertinime šios trys galimybės lyginamos tarpusavyje pagal jų veiksmingumą siekiant šių tikslų:

- užtikrinti, kad 2050 m. ES grynasis išmetamas ŠESD kiekis būtų lygus nuliui;
- iki minimumo sumažinti ES indėlį į klimato kaitą;
- užtikrinti teisingą pertvarką;
- išlaikyti ilgalaikį ES ekonomikos konkurencingumą;
- skatinant pertvarkai reikalingų technologijų diegimą;
- užtikrinti tiekimo saugumą bei ES strateginį savarankiškumą ir
- įgyvendinti platesnius ES aplinkos politikos tikslus.

Analizė apima visus sektorius, kurie svarbūs ES siekiant tikslo iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Ji grindžiama Žaliojo kurso teisės aktais ir plano „REPowerEU“ veiksmiais, kuriais siekiama įveikti energetikos krizę.

Šia iniciatyva nesiūloma ir nevertinama jokia energetikos ir klimato politikos programa laikotarpiui po 2030 m. Tokia programa bus parengta ir įvertinta ateityje, atsižvelgiant į 2040 m. tikslą.

Pagrindinis skirtumas tarp galimybių yra pertvarkos tempas. 3 galimybė yra veiksmingiausia siekiant iki 2050 m. neutralizuoti ES poveikį klimatui, ji numatyto didesnį grynojo ŠESD kiekio sumažinimą dar iki 2040 m. Tačiau po 2040 m. nuliniam grynajam išmetamam ŠESD kiekiui pasiekti iki 2050 m. jau reikės mažiau papildomų veiksmų.

Pasirinkus 3 galimybę ES bendras išmetamas ŠESD kiekis (ŠESD biudžetas) turėtų būti mažiausias, todėl tai geriausia galimybė ES indėlio į klimato kaitos mažinimą prasme ir būtų patikimiausias postūmis ES partneriams visame pasaulyje paspartinti klimato politikos veiksmus. Kadangi šia tikslo galimybe skatinama imtis ankstyvų veiksmų, ji turėtų duoti geriausių rezultatų mažinant pasaulinį išmetamą ŠESD kiekį ir didinant tikimybę išlaikyti visuotinį atšilimą 1,5°C ribose, kad sumažėtų ekonominiai sutrikimai visame pasaulyje ir rizika, kad bus negrįžtamai pasiekti kritiniai klimato taškai.

Visos trys tikslo galimybės aiškiai skiriasi viena nuo kitos naujoviškų technologijų reikšmingumu joms. Pasirinkus 3 galimybę, 2031–2040 m. reikėtų sparčiau nei 2 galimybės atveju plėtoti naujoviškas mažo anglies dioksido pėdsako technologijas, pavyzdžiui, vandenilio gamybą elektrolizės būdu, anglies dioksido surinkimą ir pramoninį anglies dioksido absorbavimą. Pagal 1 galimybę šių technologijų diegimas iš esmės nukeliamas į paskutinį dešimtmetį, t. y. 2041–2050 m.

3 galimybės metiniai investicijų poreikiai būtų didesni nei 1 ir 2 galimybių 2031–2040 m., o 2041–2050 m. jie santykinai sumažėtų. Trijų galimybių bendri energetikos sistemos kaštai, BVP ir pajėgumas konkuruoti dėl pasaulinių eksporto srautų skirtųsi tik šiek tiek, bet 3 tikslo galimybė būtų naudingiausia didinant energetinį nepriklausomumą ir apsaugą nuo iškastinio kuro kainų šuolių, taigi stiprinant ES strateginį savarankiškumą. Visos trys galimybės labai pagerintų oro kokybę ir su tuo susijusią naudą sveikatai, taip pat sumažintų poveikį aplinkai.

Apskritai 3 galimybė yra veiksmingesnė už kitas, jos grynoji nauda, matuojama pagal išvengtą klimato kaitos poveikį ir sumažintą oro taršą, yra didesnė nei papildomi kaštai, kurių reikia klimato kaitai sušvelninti.

Kadangi pasirinkus 3 galimybę pertvarka šiek tiek paspartėtų, norint užtikrinti, kad ji būtų teisinga, reikėtų tam skirti daugiau dėmesio ir imtis daugiau veiksmų nei mažesnio užmojo tikslo galimybių atveju. Tačiau namų ūkių kaštų padidėjimas, palyginti su 2 galimybe, t. y. atskaitos scenarijumi, būtų nedidelis ir šiame vertinime neatsižvelgiama į jokiais politikos ar persikirstymo priemones, kurias kurti galėtų būti numatoma socialiniam poveikiui mažinti.

Analizė rodo, kad galimi su paklausa susiję veiksmai, pavyzdžiui, elgsenos pokyčių maisto, žiediškumo ir judumo srityse (kaip nurodoma LIFE analizėje), kurie papildytų su pasiūla susijusius pertvarkos veiksmus (kaip parodyta pagrindiniuose scenarijuose) ir sumažintų kaštus visuomenei, patiriamus siekiant 2040 m. tikslo. Tai būtų energetikos sistemos kaštų, investicijų į (naujoviškas) technologijas poreikio ir rizikos aplinkai (pvz., susijusios su didesne bioenergijos paklausa) mažinimas.

Per viešas konsultacijas pasisakę suinteresuotieji subjektai teigė žinantys apie nagrinėjamas problemas ir aiškiai pasisakė už tas pačias 2040 m. tikslo galimybes, kurios nagrinėjamos šiame poveikio vertinime. 90 % ar didesnio tikslo nustatymui labai pritarė atskiri asmenys (46 %) ir pilietinės visuomenės organizacijos (63 %). Dauguma įmonių pritarė sumažinimo daugiau kaip 80 % tikslui (39 % įmonių), kurių balsai pasidalino tarp sumažinimo 80–90 % (23 % įmonių) ir sumažinimo daugiau kaip 90 % (16 % įmonių), o sumažinimas 75–80 % sulaukė mažiau pritarimo (29 % įmonių). Mokslinių tyrimų organizacijos pasiskirstė po lygiai: po 35 % jų pritarė sumažinimui 80–90 % ir sumažinimo daugiau kaip 90 % tikslui.

Todėl poveikio vertinime daroma išvada, kad tinkamiausia yra 3 galimybė, t. y. ES tikslas iki 2040 m. grynąjį išmetamą ŠESD kiekį sumažinti 90–95 %. Jis atitinka Europos mokslinės patiriamosios tarybos klimato kaitos klausimais rekomendacijas. Juo užtikrinama geriausia pusiausvyra tarp klimato srities užmojų bei indėlio į teisingą pasaulinio anglies dioksido biudžeto dalį, kad būtų pasiekti Paryžiaus susitarimo temperatūros tikslai, ir finansinių bei technologinių galimybių.

3 galimybės nauda nusveria nedidelius skirtumus nuo 2 galimybės, t. y. atskaitos scenarijaus, ir 1 galimybės, susijusius su teisingos pertvarkos efektyvumu, konkurencingumu, taip pat galimais kompromisais aplinkos atžvilgiu ir svarbiausiųjų žaliavų tiekimu. Šiuos kompromisus išspręsti ir sušvelninti gali padėti būsima klimato ir energetikos strategija ir bendra galimybių atverianti sistema.

Pertvarka padės ES apsisaugoti nuo geopolitinių įvykių ir pasaulinio susiskaidymo sąlygojamų sukrėtimų, visų pirma mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir didinant energijos tiekimo saugumą. Reikės stebėti svarbiausiųjų žaliavų tiekimo saugumą ir nuspėti jo pokyčius. Bus labai svarbu veiksmingai valdyti pertvarką, kad būtų užtikrintas sprendimų įperkamumas namų ūkiams ir Europos pramonės konkurencingumas.